

ದೇವದಾಸಿಯರ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕುರಿತು ರೂಪಿಸಿದ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈಗ ದೆಹಲಿಯ 'ಕ್ರಿಯೇಟ್‌ನಿಟ್ ಎಜುಕೇಷನ್' ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಟೀಮ್ ಲೀಡರ್. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ದೆಹಲಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು, ಸವಾಲು, ಸಮಾನತೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಶಾಲೆ- ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅವರದ್ದು.

ಇದರ ನಡುವೆ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ, ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿಗೆ ಸೇರಲು ಅವಕಾಶ ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಕೈಚೆಲ್ಲಿದರು. ಈಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

'ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿ ದೇವದಾಸಿ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನನ್ನ ಅವ್ವ ದೇವದಾಸಿ. ನಾವು ಐದು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು. ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಮದುವೆ ಆಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರು ತಂಗಿಯರ ಓದು ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಅವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ನನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದೆ. ಶಾಲೆ- ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸೋದರಿಯರಿಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕುಹಕ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಇದ್ದೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಶಿಕ್ಷಣವೊಂದೇ ಅಸ್ತ' ಎನ್ನುವುದು ಕಾಮಾಕ್ಷಿ ಅವರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ನುಡಿ.

ಗಣಿಡೊಳಿನಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಹೂವು

ಕಾಮಾಕ್ಷಿಗೆ ಹಿರಿಯ ಅಕ್ಕನಂತೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡೋ ರೂಪಾ ಕೂಡ ಇದೇ ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿ-ಡಣಾಪುರದವರು. ರೂಪಾ ಅವರ ತಾಯಿ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಹುಲಿಗೆಮ್ಮ, ಅವರದೂ ದೇವದಾಸಿ ಹಿನ್ನೆಲೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಯುವತಿಯರ ಕಷ್ಟಕೋಟಲೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯದ್ದು. ಗಂಗಾವತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಜತೆ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರೂಪಾ, ಶಾಲೆಯನ್ನು ಅರ್ಧದಲ್ಲೇ ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿದವರು. ಐವರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯೇ ಹಿರಿಯಳು.

ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ರೂಪಾ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಗಂಗಾವತಿಯಿಂದ ಹೊಸಪೇಟೆ ಸಮೀಪದ ನಾಗೇನಹಳ್ಳಿ-ಡಣಾಪುರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದು, ಸಮೀಪದ ಸಂಕ್ಲಾಪುರ ಗಣಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ-ಮಗಳು ಮಣ್ಣು ಬಗೆದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಸೋಸುವ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬುಟ್ಟಿಗೆ ₹25 ಪಗಾರ. ಈ ದುಡಿಮೆಯೇ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಆಧಾರ. ಸಂಕ್ಲಾಪುರ ಗಣಿ ಕ್ಯಾಂಪ್ ಸೌಕರ್ಯ ವಂಚಿತ ಕೊಂಪೆ. ಉರಿಬಿಸಿಲು, ಕುಡಿಯಲು ನೀರೂ ಸಿಗದ ಬರಡು ನೆಲ. ಹದಿಮೂರು, ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಸಂಚೂರು, ಹೊಸಪೇಟೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಆಕ್ರಮ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೂರಾರು ಕುಟುಂಬಗಳು ಅದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ರೂಪಾ ಕುಟುಂಬವೂ. ಗಣಿ ಪ್ರದೇಶದ ಕೆಂಪು ದೂಳಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಾ ಬಾಲ್ಯ ಮುರುಟಿಹೋಗಿತ್ತು. ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕಳಾಗಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಗೂ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರು.

'ಸಖಿ' ಸಂಸ್ಥೆ ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ ಸಭೆ

ಸಂಸ್ಥೆ, ಇದರ ರೂವಾರಿ ಅನೂಪ್ ಕುಮಾರ್. ಅಂಚಿನ ಸಮುದಾಯದ ಮಕ್ಕಳು ದೇಶದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸೇರಲು ಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವ ತಯಾರಿ, ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ 'ನಳಂದ' ಉಚಿತ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ ಎಂಟು ತಿಂಗಳು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದರು.

ನಂತರ, ಮುಂಬಯಿಯ 'ಟಾಟಾ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೋಷಿಯಲ್ ಸೈನ್ಸ್'ನಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ಟರ್ ಇನ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಬದುಕಿನ ಪಡಿಪಾಟಲುಗಳ ನಡುವೆಯೂ 2021ರಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ಟರ್ ಇನ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪಡೆದರು. ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಾಖಲಾಗುವ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ, ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ಅನ್ಯಗ್ರಹದ ಜೀವಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದ್ದರು. ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಜಾತಿ, ಮೈಬಣ್ಣದ ಕೀಳರಿಮೆ, ಧರಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಉಡುಪು ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆ - ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ 'ಇಲ್ಲ'ಗಳ ನಡುವೆ ಅವರು ಕಂಗಾಲಾದದ್ದಿದೆ.

ಟಾಟಾ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ

ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಸಹಪಾಠಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಸಿದರು, ಶುಲ್ಕ ಭರಿಸಲು ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ನೀಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಟೂಡೆಂಟ್ ಯೂನಿಯನ್ ಕೂಡ ನೆರವಿಗೆ ಬಂತು.

ಕ್ಯಾಂಪಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ, ದಿಟ್ಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡರು. ಕ್ಯಾಂಪಸ್ ಸೆಲೆಕ್ಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿರೂ ಒಲ್ಲದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಚಹರೆಯೇ ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಅದುವರೆಗೂ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಲು ಗುಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಜ್ಜಿ, ತಾಯಿ ಈಗ ಊರಿನ ಇತರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಓದಲು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೋವಿಡ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಈಗ ತಾಯಿ ಹುಲಿಗೆಮ್ಮನ ಬದುಕು ಏಳುಬೀಳಿನಲ್ಲೇ ಸಾಗಿದೆ.

ಕಾಮಾಕ್ಷಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಸಂವಾದ', 'ರೈನೋ ಫೌಂಡೇಷನ್'ಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನು ಶಾಲೆಯ ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರವು